

ЧОРВАЧИЛИК СОҲАСИДА ҚўШИЛГАН ҚИЙМАТ ЗАНЖИРИНИ ЯРАТИШНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЛОЙИҲАСИ

ЭКОЛОГИК ВА ИЖТИМОЙ БОШҚАРУВ ТИЗИМИНИ (ЭИБТ) ТАДБИҚ ЭТИШ МУВОФИҚЛИГИНИ ТЕКШИРИШ ВА ЭКОЛОГИК ВА ИЖТИМОЙ СКРИНИНГ БЎЙИЧА ЎҚИТИШ БОРАСИДА МАСЛАҲАТ ХИЗМАТЛАРИ

КИРИШ ҲИСОБОТИ

Тайёрлашди:

ECO-SPECTRI LTD (Грузия)
ва «EASTGATE» МЧЖ (Ўзбекистон)

2022 йил декабр

Мундарижа

ИШТИРОКЧИ МОЛИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ (ИМТ) РЎЙХАТИ..... *Error! Bookmark not defined.*

1. КИРИШ *Error! Bookmark not defined.*

A. Ҳисобот доираси.....*Error! Bookmark not defined.*

B. Лойиҳа ҳақида маълумот*Error! Bookmark not defined.*

C. Техник кўмакнинг мақсади ва вазифалари*Error! Bookmark not defined.*

D. Маслаҳатчи хизматлари ва вазифалари доираси*Error! Bookmark not defined.*

II. ТЕХНИК ЁНДАШУВ ВА МЕТОДОЛОГИЯ *Error! Bookmark not defined.*

A. Умумий ёндашув.....*Error! Bookmark not defined.*

B. Амалга ошириш, ҳисобот топшириш, вазифалар ва мажбуриятлар *Error! Bookmark not defined.*

B.1 Дастлабки учрашув..... 9

B.2 Кириш..... 9

B 3. Тренинглари12

B 4. Тренинглари жадвали14

III. ЛОЙИҲАНИ АМАЛГА ОШИРИШ ЖАРАЁНИ *Error! Bookmark not defined.*

B. Ўқув модулларини тайёрлаш 18

IV. ҲИСОБОТ..... *Error! Bookmark not defined.*

a) Кириш ҳисоботи.....*Error! Bookmark not defined.*

b) ЭИБТ мувофиқлигини кўриб чиқиш ва салоҳиятни ошириш тўғрисидаги ҳисобот*Error! Bookmark not defined.*

Иш жадвали20

1 - илова. Амалдаги экологик ва ижтимоий талаблар22

Скрининг 27

2 - илова. Экологик скрининг назорат рўйхати30

3 - илова. Мажбурий кўчиришни текшириш/тоифалаш назорат рўйхати...36

4 - илова. Амалга ошириш жараёнида "B" тоифали сублойдлар учун объектларни текшириш мониторингини олиб бориш масалаларининг тавсия этилган назорат рўйхати38

ҚИСҚАРТМАЛАР

ОТБ	-	Осиё Тараққиёт Банки
ЭИБТ	-	Экологик ва ижтимоий бошқарув тизими
ХВК	-	Хорижий валютадаги кредитлар
МВ	-	Молиявий воситачилар
ИФТТР	-	Инвестиция фаолиятининг тақиқланган турлари рўйхати
ЛБИ	-	Лойиҳа бошқаруви идораси
ДЭЭ	-	Давлат экологик экспертизаси
ВЧРДҚ	-	Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат қўмитаси
ХСБ	-	Хавфсизлик Сиёсати Баёноти
ТК	-	Техник кўмак

ИШТИРОКЧИ МОЛИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ (ИМТ) РЎЙХАТИ

ИПБ	"Ипотека-банк" акциядорлик тижорат ипотека банки
МКБ	"Микрокредитбанк" акциядорлик-тижорат банки
ҚҚБ	"Қишлоқ Қурилиш Банк" акциядорлик-тижорат банки
ТРБ	"Туронбанк" акциядорлик тижорат банки
СҚБ	"Ўзсаноатқурилишбанк" акциядорлик тижорат банки
ХБ	"Халк Банки" акциядорлик тижорат банки

I. КИРИШ

A. Ҳисобот доираси

1. Ушбу кириш ҳисоботи ТА-52110-001 UZB сонли лойиҳага мувофиқ тузилган: Eco-Spectri Ltd (Грузия) ва "Eastgate" МЧЖ (Ўзбекистон) консорциуми томонидан "Чорвачилик соҳасида қўшилган қиймат занжирини яратишни ривожлантириш" лойиҳаси учун **Экологик ва ижтимоий бошқарув тизими (ЭИБТ) тадбиқ этилиши мувофиқлигини текшириш ва экологик ва ижтимоий скрининг бўйича ўқитиш борасида маслаҳат хизматлари.** Ҳисоботда хизмат кўрсатиш билан боғлиқ қуйидаги мавзулар кўриб чиқилади: (1) ИМТ учун ЭИБТ ўқитиш дастулари, (2) юқори хавфли ёки бошқа ҳар қандай сублояҳалар учун мунтазам экологик текширувлар, (3) ОТБ га тақдим этилишидан олдин ИМТ ларнинг йиллик экологик ва ижтимоий кўрсаткичлари тўғрисидаги ҳисоботларини кўриб чиқиш ва (4) хавфсизлик сиёсати баённомаси ва миллий қоидаларга мувофиқ атроф-муҳит учун "В" тоифасига киритилган субкредитлар учун зарур бўлган тегишли текширув ва юмшатиш чоралари бўйича ИМТ га тавсиялар:

- Лойиҳанинг мақсадлари ва кўлами
- Техник ёндашув ва методология
- Лойиҳанинг жисмоний тараққиёти
- Иш режаси ва таклиф қилинган муддатлар
- Ҳисобот

B. Лойиҳа ҳақида маълумот

2. Осиё тараққиёт банки (ОТБ) 2019 йил 25 сентябрда лойиҳани молиялаштириш учун 150 миллион АҚШ долларлик кредит ажратишни тасдиқлади¹. Лойиҳа бўйича кредит шартномаси 2019 йил 13 ноябрда имзоланган ва 2020 йил 2 мартда кучга кирган. Лойиҳа ижрочиси – Ўзбекистон Республикаси Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат қўмитаси ҳамда олтига ИМТ – "Микрокредитбанк" (МКБ), "Қишлоқ Қурилиш банк" (ҚҚБ), "Туронбанк" (ТРБ), "Ипотека-банк" (ИПБ), "Ўзсаноатқурилишбанк" (СҚБ) ва "Халқ банки" (ХБ) ижрочи агентликлар вазифасини бажаради. Лойиҳа Ўзбекистон Республикасининг барча вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасида 2020 йилдан 2024 йилгача бўлган муддатда амалга оширилади. Лойиҳанинг якуний санаси – 2024 йил 31 декабр.

3. Лойиҳанинг таъсири қишлоқ хўжалигининг инклюзив иқтисодий ўсиши, даромад ва бандликка қўшган ҳиссасини оширишдан иборат бўлади. Натижада чорвачилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва сотиш ҳажми ошади. Лойиҳадан қуйидаги икки хил натижа кутилмоқда:

¹ Кредит муддати 25 йил, шу жумладан 5 йиллик имтиёзли давр, фоиз ставкаси йиллик 2% ни ташкил этади.

4. **1 - натижа: Чорвачилик субсекторида молиялаштириш имкониятларини кенгайтириш.** Лойиҳа ИМТ ларнинг узоқ муддатли маблағларини субкредитлар ажратиш учун суб-қарз олувчиларга капитал қўйилмалар учун тақдим этади. Субкредит олиш ҳуқуқига эга бўлиш учун суб-қарз олувчи Ўзбекистон қонунчилиги ва тартиб - қоидаларига мувофиқ рўйхатдан ўтган тижорат ташкилоти бўлиши керак; Ўзбекистон Марказий банки томонидан белгиланганидек, ИМТ лар билан алоқадор томон бўлмаслиги керак; субкредит олиш учун ариза бериш вақтида максимал актив қиймати 50 миллион АҚШ долларини ташкил этиши керак. Инвестицион сублойиҳаларга чорвачилик, маркетинг, қайта ишлаш, ресурсларни етказиб бериш ва хизмат кўрсатиш соҳалари киради. Лойиҳа чорвачилик қиймат занжирида ишлаб чиқарувчилар, қайта ишлаш корхоналари, ресурсларни етказиб берувчилар ва хизмат кўрсатувчилар учун бозорга асосланган банкларнинг молиялаштириш имкониятларини яхшилайти. Шу йўл билан чорвачиликнинг маҳсулдорлиги ва барқарорлигини ошириш, қайта ишлаш объектларининг ишлаб чиқариш қуввати ва улардан фойдаланиш, шунингдек ишлаб чиқариш воситалари ва чорвачилик маҳсулотларини сотиш ҳажминини оширишга ёрдам беради.
5. Лойиҳа 2020-2024 йиллар оралиғида 6 та ИМТ орқали чорвачиликни ривожлантириш учун ажратилган 725 га яқин субкредитларни молиялаштиришни ўз ичига олади. ИМТ лар тегишли суб-қарз олувчилар (фермерлар ва қишлоқ хўжалиги корхоналари) эҳтиёжларига кўра маҳаллий валютада субкредитлар ажратади. Субкредит муддати 10 йилгача, фоиз ставкаси 17-18%. Субкредитнинг максимал миқдори 5 миллион АҚШ долларини ташкил этади.
6. **2 - натижа: Чорвачилик соҳасини қўллаб-қувватлаш хизматларини такомиллаштириш.** Лойиҳа клиник ветеринария хизматларидан фойдаланишни яхшилаш мақсадида хусусий ветеринария амалиётини ривожлантиришга ёрдам беради, шунингдек, ҳайвонларни парвариш қилиш ва ҳайвонларнинг соғлиғи, шу жумладан микробларга қарши препаратлардан самарали фойдаланиш бўйича маслаҳатлар беради. Хусусан, лойиҳа Самарқанд ветеринария медицинаси институтини (ВМИ) қўйидаги йўналишларда қўллаб-қувватлайди: (i) давлат ва хусусий ветеринария хизматларини кўрсатишда фаолият юритадиган ветеринария шифокорлари учун узлуксиз таълим дастурини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда; (ii) профессионализмни ошириш ҳамда илғор ветеринария тажрибаларини самарали тарқатиш мақсадида ветеринария ассоциациясини ташкил этиш ва мавжуд ветеринария журналини модернизация қилишни; (iii) Ўзбекистонда хусусий ветеринария хизматларини ривожлантириш учун намуна сифатида ВМИ шафелигида хусусий ветеринария амалиётини (моделини) яратишда; ва (iv) ушбу намунавий амалиётни Ўзбекистоннинг бошқа ҳудудларида жойлашган камида 6 та хусусий ветеринария клиникаларига татбиқ этишда. Лойиҳа,

шунингдек, чорвачилик маҳсулотларини кредитлаш, чорвачилик секторини кредитлаш соҳасида кадрлар тайёрлаш сиёсати ва тартибларини ишлаб чиқиш борасида ИМТ ларнинг салоҳиятини ривожлантиришга ҳамда миқозларнинг банк маҳсулотлари, хизматлари ва ариза бериш тартиб-қоидалари тўғрисида хабардорлигини ошириш орқали ахборот ва маслаҳат стратегиясини амалга оширишда ёрдам беради.

7. Лойиҳа атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича молиявий воситачилар (МВ) ҳамда мажбурий кўчириш (МК) ва маҳаллий аҳоли (МА) кафолатлари бўйича молиявий воситачилар (МВ) (С деб ҳисобланади) сифатида таснифланган.
8. **Лойиҳани бошқариш.** 2019 йил декабр ойида лойиҳани амалга ошириш гуруҳи (ЛАОГ) ташкил этилган бўлиб, у қуйидагилар учун жавобгардир: (1) сублояҳаларнинг бажарилишини назорат қилиш ва мониторинг қилиш, (2) лойиҳаларнинг молиявий аудит текширувларини назорат қилиш ва (3) ветеринария хизматларини йўлга қўйиш ҳамда ИМТ ларнинг салоҳиятини ривожлантириш, шу жумладан ижтимоий ҳимоя ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш чораларига риоя қилиш. Лойиҳани амалга ошириш гуруҳи (ЛАОГ) ИМТ ларга кредит сиёсати ва чорвачиликни кредитлаш, кредит маҳсулотлари ва қамров стратегиясини ишлаб чиқишда қўллаб-қувватлаш учун техник мутахассисларни ёллайди.
9. ИМТ умумий бошқарув тизимининг бир қисми сифатида сақланиши керак бўлган ЭИБТ ни ташкил этди ва ЭИБТ координаторлари сифатида кредит мутахассисларини тайинлади. ЭИБТ Ўзбекистон миллий қонунлари ва қоидаларига ҳамда ОТБ нинг 2009 йилдаги Хавфсизлик сиёсати тўғрисидаги баёнотига амал қилади.

С. Техник кўмакнинг мақсади ва вазифалари

10. Ушбу техник кўмакнинг (ТК) асосий мақсади: (а) юқори хавфли сублояҳаларни танлаш орқали Экологик ва ижтимоий бошқарув тизимининг (ЭИБТ) мувофиқлигини текшириш; (б) 6 та ИМТ ларни экологик ва ижтимоий скрининг ва сублояҳаларни мониторинг қилиш бўйича ўқитиш; ва (с) ИМТ ларга ОТБ га тақдим этиш учун ЭИБТ ни тадбиқ этиш бўйича мониторинг рўйхатлари ва йиллик ҳисоботларни такомиллаштиришда ёрдам бериш.
11. Мақсадли гуруҳга ЭИБТ ни тадбиқ этиш учун масъул бўлган ЛАОГ ходимлари ва 6 та ИМТ лар киради: Микрокредитбанк, Қишлоқ Қурилиш Банк, Туронбанк, Ипотека Банк, Ўзсаноатқурилишбанк ва Халк Банки.
12. Ушбу мақсадни амалга ошириш учун Eco-Spectri Ltd (Грузия) ва «Eastgate» МЧЖ (Ўзбекистон) консорциуми (бундан буён матнда "Маслаҳатчи" деб юритилади) қуйидаги хизматларни тақдим этади: (1) ЭИБТ умумий таҳлили доирасида ИМТ ларининг экологик ва ижтимоий муаммоларини аниқлашга имкон берувчи эҳтиёжларни баҳолаш бўйича сўровномаларни ишлаб чиқиш; (2) Ўзбекистонда лойиҳани амалга ошириш босқичида аниқланган

номувофиқликлар ва мувофиқлаштирувчи ҳаракатлари бўйича маълумотлар базасини ишлаб чиқиш, номувофиқлик ҳисоботлари ва мувофиқлаштирувчи ҳаракатлари режалари учун шаблонларни тайёрлаш; (3) ўқув эҳтиёжларини аниқлаш ва имкониятлар бўшлиқларини баҳолаш асосида ўқув режасини ишлаб чиқиш; (4) Ўқув режасини тайёрлаш ва 13 та ҳудудда ҳар бир тренингнинг давомийлиги икки кун бўлган муддатда тренинглар ўтказиш.

D. Маслаҳатчи хизматлари ва вазифалари доираси

13. Лойиҳани амалга оширишда Техник кўмак (ТК) 7,5 киши-ой маслаҳат хизматлари томонидан қўллаб-қувватланиб, 2,5 киши-ой халқаро маслаҳат хизматлари ва 2,5 киши-ой миллий маслаҳат хизматларини тайинлашни талаб қилади. Маслаҳатчилар лойиҳа миллий координатори томонидан қўллаб-қувватланади (2.5 киши-ой).

14. Маслаҳатчининг вазифалари қуйидагиларни ўз ичига олади:

- (i) Топшириқлар учун методологияни ишлаб чиқиш, шу жумладан ЭИБТ нинг жорий бажарилиши, мониторинг ва ҳисобот ҳақида умумий маълумот. Ҳужжатда топшириқнинг таркибий қисмлари, шунингдек маслаҳатчининг иш жадвали кўрсатилади.
- (ii) Сублойиҳаларни ЭИБТ га мувофиқлигини текшириш. Кўриб чиқиш давомида ИМТ томонидан молиялаштириладиган қуйидаги турдаги инвестициялар барча сублойиҳаларнинг камида 10% қамраб олиши керак: (i) қорамол сотиб олиш; (ii) майда шохли чорва сотиб олиш; (iii) сутни қайта ишлаш; (iv) озуқа ишлаб чиқариш; (v) қуёнчилик; (vi) паррандачилик; (vii) йилқичилик; (viii) асаларичилик; (ix) балиқчилик; (x) қишлоқ хўжалиги техникаси ва бошқалар;
- (iii) Юқоридаги ЭИБТ мувофиқлигини кўриб чиқиш натижаларига асосланиб, миллий талабларга мувофиқлигини таъминлаш учун ЭИБТ сублойиҳалар имкониятларидаги бўшлиқларни (агар мавжуд бўлса) аниқлаш. Бундан ташқари, ИМТ салоҳиятидаги камчиликларни аниқлаш учун бошқа ёндашувлардан (масалан, интервьюлар, анкеталар, SWOT-таҳлиллари) фойдаланиш мумкин;
- (iv) ЭИБТ тамойиллари, процедуралари ва штат жадвалларидаги камчиликларни бартараф этиш учун қандай чоралар кўриш мумкинлиги, шу жумладан унинг ҳар бир белгиланган муддат билан боғлиқ салоҳиятни ошириш режаси учун моддий ресурсларга таъсирини бартараф этиш бўйича кўрсатмалар бериш;
- (v) Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш талабларига мувофиқлигини таъминлаш учун чорвачилик билан боғлиқ барча тегишли ҳужжатлар ва маълумотларни текшириш орқали ЭИБТ доирасида уларнинг намунавий ҳисоботларини тайёрлашда ИМТ ларни қўллаб-қувватлаш;
- (vi) ИМТ ларнинг умумий ва махсус ўқув талабларига жавоб берадиган ҳар бир белгиланган муддатда салоҳиятни ошириш режаси асосида ўқув қўлланмалари, инфографика ва тегишли материалларни тайёрлаш;

- (vii) Атроф-муҳитни бошқариш режаларига (ЭИБТ) мувофиқ экологик хавфсизлик мониторинги ва текширув ҳисоботлари учун шаблон тайёрлаш, унда атроф-муҳитни бошқариш режасига (ЭИБТ) мувофиқ ҳар бир сублойиҳа учун экологик хавфсизлик чораларига риоя қилиш бўйича тегишли мониторинг ва ҳисобот механизмлари бўлиши керак.
- (viii) ИМТ ва ЛАОГ тегишли ходимлари учун бир қатор ўқув семинарларини ўтказиш, шунингдек, мамлакатнинг барча ҳудудларида тренинглари ўтказиш. Ўқув машғулоти доирасида секциялар сессиялари каби интерфаол тадбирларни ташкил қилиш, бунда тегишли ЭИБТ координаторлари мавжуд ЭИБТ билан таққослаганда лойиҳани ҳақиқий баҳолашда иштирок этишлари ва билим, тажриба ҳамда илғор амалиёт натижалари билан бўлишилари мумкин. Бу экологик ва ижтимоий кафолатларни мониторинг қилиш бўйича ИМТ фаолиятини намойиш этиш учун сублойиҳалардан бирига саёҳатни ўз ичига олиши керак;
- (ix) ЛАОГ га лойиҳа майдонларида йиллик мониторинг текширувларини ўтказишда ёрдам бериш ва ОТБ га 2022 ва 2023 йиллар учун ЭИБТ ни амалга ошириш бўйича йиллик ҳисоботларини тақдим этиш. Бу қуйидагиларни ўз ичига олади: (i) атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бўйича ЛАОГ ва бошқа манфаатдор мониторинг мутахассислари ва лойиҳаларни бошқариш ходимлари учун иш жойида ўқитиш ва салоҳиятни ошириш; ва (ii) ЭИБТ мониторинги ва ҳисоботини такомиллаштиришга бевосита ҳисса қўшиш.

II. ТЕХНИК ЁНДАШУВ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

A. Умумий ёндашув

15. Лойиҳани амалга ошириш жараёнида маслаҳатчи қуйидаги ёндашувлардан фойдаланади:

- Миллий ва халқаро талабларга мувофиқлигини таъминлаш учун ЭИБТ камчиликларини (агар мавжуд бўлса) тўлдириш бўйича чора-тадбирларни белгилаш; топшириқга ёндашиш бўйича ҳужжат ишлаб чиқиш, шу жумладан, ЭИБТ мониторинги ва ҳисоботининг жорий бажарилиши ҳақида умумий маълумот;
- ЭИБТ умумий таҳлилининг бир қисми сифатида эҳтиёжларни баҳолаш сўровномасини тайёрлаш ва олинган маълумотларга асосланиб, маслаҳатчи сўровнома натижаларини умумлаштиради, интервьюлар ўтказиш, маълумот тўплади ва ҳар бир ИМТ салоҳиятидаги бўшлиқларни аниқлаш учун ЭИБТ ички ҳужжатларини таҳлил қилади.
- Белгиланган муддатларда ҳар бир салоҳиятни ошириш режаси асосида ИМТ да тренинг учун умумий ва аниқ талабларга жавоб берадиган ўқув дастурлари ва қўлланмалар, инфографика ва тегишли материалларни тайёрлаш;

- Экологик тадбирлар режасига (ЭТР) мувофиқ атроф-муҳит муҳофазаси мониторинги ва аудит ҳисоботлари учун шаблон тайёрлаш, унда экологик тадбирлар режасига (ЭТР) мувофиқ ҳар бир лойиҳа учун атроф-муҳит муҳофазаси бўйича тегишли мониторинг ва ҳисобот механизмлари бўлиши керак;

16. Маслаҳатчи – Eco-Spectri Ltd ҚК ва «Eastgate» МЧЖ 2 кунлик тренингларни мамлакатимизнинг барча ҳудудларида қуйидаги шаҳарларда ўтказди: Нукус, Урганч, Бухоро, Навоий, Самарқанд, Қарши, Термиз, Жиззах, Гулистон, Тошкент, Наманган, Фарғона ва Андижон.

- Маслаҳатчи тренинг сифатига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган тренинг иштирокчиларининг бошқа ишларга қўлқўшишига (иштирок этмаслигига) йўл қўймаслик учун ИМТ офисидан ташқарида, тренинглар ўтказиш мақсадида ижарага олинган конференция залида тренинг машғулотларини ўтказишга қарор қилди. Ушбу ёндашув бошқа мамлакатлардаги тренинглар давомида қўлланилган бўлиб, яхши натижаларга эришилган.
- Тегишли ҳисоботлар лойиҳанинг ҳар бир босқичи тугаганидан кейин икки ҳафтадан кечиктирилмаган муддатда тузилади ва ЛАОГ ва ОТБ га тақдим этилади.
- Маслаҳатчининг қарорига биноан, тасдиқланган ҳаракатлар режасидаги ҳар қандай ўзгариш ўзгаришларни илгари суришдан олдин ЛАОГ билан келишилган бўлиши керак.

В. Амалга ошириш, ҳисобот топшириш, вазифалар ва мажбуриятлар

В.1. Дастлабки учрашув

17. Лойиҳанинг ижро этувчи органлари вакиллари - ИМТ билан дастлабки учрашув Ўзбекистонда, Тошкентда, 2022 йил 7- 8 декабр кунлари режалаштирилган бўлиб, учрашувнинг асосий мақсади ЭИБТ ИМТ лари ва ОТБ ҲСБ ўртасидаги тафовут (бўшлиқлар), шунингдек, Ўзбекистон қонунчилиги ва меъёрий ҳужжатлари ва уларнинг амалда қўлланилишини аниқлаш мақсадида лойиҳани амалга оширилиш ҳолатини аниқлаш ва ЭИБТ ИМТ ларининг мавжуд сиёсати ва процедураларини, лойиҳаларни бошқариш бўйича кўрсатмаларни, лойиҳа шартномаларини ва бошқаларни олишдан иборатдир.

В.2. Кириш

18. 2022 йил 1 январ ҳолатига кўра, лойиҳанинг дастлабки даврдан бери жами 488 та сублойиҳалар молиялаштирилди, жумладан фақат 2021 йилнинг ўзида уларнинг сони 116 тани ташкил этган. Ушбу давр мобайнида ИМТ нинг экологик ва ижтимоий соҳалари бўйича мутахассислари миллий ва ОТБ

талабларига мувофиқ ҳар бир сублойиханинг экологик ва ижтимоий мувофиқлигини текширдилар. ОТБ таснифига кўра, жами 166 та сублойиха "В" ва 323 та сублойиха "С" гуруҳига мансуб деб таснифланган. Шу билан бирга, 2021 йилда 32 та сублойиха "В", 84 та сублойиха "С" гуруҳга мансуб деб таснифланган. 2022-молия йилида молиялаштириладиган лойиҳалар сони 2022-йил декабр ойида ИМТ билан учрашувлар босқичида аниқланади.

19. Маслаҳатчи 2022 йил 7-8 декабр кунлари ИМТ билан учрашувлар ўтказди. Ушбу учрашувлар давомида сублойиҳаларни скрининг ва мониторинг қилиш босқичида тайёрланган ҳужжатларни кўриб чиқиш ва таҳлил қилиш амалга оширилади.
20. Маслаҳатчи, шунингдек, ҳар бир ИМТ (молиявий хизматлар агентлиги) томонидан тайёрланган компаниянинг SWOT-таҳлилини кўриб чиқади. Ушбу ҳужжатни таҳлил қилиш ва баҳолаш асосида маслаҳатчи компаниянинг ресурслари (инсон, инфратузилма ва иш муҳити) ҳар бир ИМТ томонидан ишлаб чиқилган ЭИБТ ҳужжатида белгиланган талабларга жавоб бериш учун етарли ёки етарли эмаслигини аниқлайди.
21. Агар ИМТ лар томонидан SWOT-таҳлили ишлаб чиқилмаган бўлса, маслаҳатчи ИМТ ларга ушбу ҳужжатни тайёрлаш бўйича тегишли маслаҳатлар беради.
22. Ҳужжатларни ўрганиш ва таҳлил қилиш жараёнида ЭИБТ талабларига мос келмаслик ҳолатлари аниқланганда номувофиқлик тўғрисида далолатнома тузилади ва уларни бартараф этиш чоралари белгиланади.
23. Тузатиш чоралари қуйидагилар мақсадларда ишлаб чиқилади: (1) ИМТ лар томонидан амалга оширилган ҳаракатлар пайтида ва ҳужжатларни ишлаб чиқиш босқичида аниқланган номувофиқликларни бартараф этиш учун; ва (2) ЭИБТ талабларига тўлиқ ва самарали жавоб бериш мақсадида ҳар бир ИМТ ни тегишли малака, тажриба, таълим ва кўникмалар билан таъминлаш учун компаниянинг салоҳиятини ошириш. Зарур бўлганда мувофиқлаштирувчи ҳаракатлари ишлаб чиқилади.
24. ИМТ бўлимларида экологик ҳужжатлар экспертизаси таҳлили асосида амалга оширилиши атроф-муҳитга кучли салбий таъсир кўрсатиши кутилаётган сублойиҳалар аниқланади. Маслаҳатчининг ТТ маълумотларига кўра, биринчи босқичда маслаҳатчи ИМТ томонидан молиялаштириладиган қуйидаги инвестиция турларининг ҳар бири учун катта хавф туғдирадиган барча суб-лойиҳаларнинг 10 фоизини мониторинг қилади: (1) чорвачилик; (2) кичик қавш қайтарувчи чорва; (3) сут маҳсулотларини қайта ишлаш; (4) озуқа ишлаб чиқариш; (5) қуёнчилик; (6) паррандачилик; (7) йилқичилик; (8) асаларичилик; (9) балиқчилик; (10) қишлоқ хўжалиги техникаси ва бошқалар.
25. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, ушбу босқичда экологик мониторинг олиб бориладиган лойиҳалар сони 60 га яқин деб ҳисобланган.

26. Маслаҳатчи ушбу мониторингни амалга оширишни 2022 йил 10 декабрда бошлайди ва уни 2022 йил 20 декабргача якунлайди (объектив ёки субъектив сабабларга кўра мониторинг жадвали бироз ўзгартирилиши мумкин);

27. 2023 йил 10 январга қадар маслаҳатчи ўзи томонидан ўтказилган экологик аудит тўғрисида ҳисобот тайёрлайди.

В 3. Тренинглар

28. Ўқув модулини ишлаб чиқишдан олдин ИМТ нинг барча экологик ва ижтимоий гуруҳлари билан муаммолар ва номувофиқликларни тушуниш учун учрашувлар ўтказилиши керак, ушбу муаммолар ва номувофиқликларга ечим топиш режалаштирилган тренингнинг асосий мақсади ҳисобланади.

29. Ўқув модулини лойиҳада иштирок этувчи ташкилотлар ходимларининг малакасини ошириш талабларига оптимал тарзда мослаштириш учун, маслаҳатчи қуйидагиларни бажаради:

- Корхоналарда экологик ва ижтимоий муаммоларни аниқлайдиган сўровномалар ўтказиш;
- Лойиҳани режалаштириш, амалга ошириш ва мониторинг қилиш билан шуғулланадиган тузилмалар билан суҳбатлар ўтказиш;
- Ўзбекистон Республикасидаги шу каби лойиҳалар доирасида халқаро маслаҳатчилар томонидан тайёрланган экологик ва ижтимоий ҳисоботларни ўрганиш;
- Лойиҳани Ўзбекистонда амалга ошириш босқичида аниқланган номувофиқликлар ва тузатиш ишлари ҳақида маълумотлар базасини яратади;
- Лойиҳанинг иштирокчи-ташкилотлари SWOT-таҳлилини ўтказиш.

30. Юқоридаги тадбирлар натижасида олинган маълумотлар ва таҳлил натижалари асосида Маслаҳатчи 2 кунлик ўқув модулини ишлаб чиқади ва уни амалга оширишнинг батафсил жадвалини режалаштиради. Тренинглар самарадорлигини баҳолаш учун самарадорлик кўрсаткичлари ишлаб чиқилади ва баҳолаш мезонлари белгиланади.

31. Ўқув модули қуйидаги масалаларни қамраб олади:

1 Модуль:

- Кириш

2 Модуль:

- ЭИБТ ни тадбиқ этишнинг ҳуқуқий жиҳатлари
- Атроф-муҳит ва кўчириш бўйича миллий Қонунчилик
- ОТБ МБК талаблари (2009)
- ЛББҚ (Лойиҳани бошқариш бўйича қўлланма) ва лойиҳа битими
- ЭИБТ сиёсати ва процедуралари

3 Модуль:

- ЭИБТ процедуралари – скрининг ва тоифаларга ажратиш

- ОТБ нинг тақиқланган инвестиция фаолияти рўйхати (ТИФР)
- Истиснолар рўйхати
- Экологик скрининг (ОТБ назорат рўйхати шаблонлари)
- Лойиҳаларни тоифаларга ажратиш

4 Модуль:

- ЭИБТ процедуралари – экологик ва ижтимоий экспертиза
- Экспертиза ҳисоботининг мазмуни: кўриб чиқиш методологияси; мувофиқлик ҳолати; аниқ муаммолар; хулоса ва тавсиялар

5 Модуль:

- ЭИБТ процедуралари – Мувофиқлик мониторинги ва ҳисобот
- "В" ва "С" тоифали лойиҳалар бўйича мониторинг ва ҳисобот
- Қарз олувчилар томонидан ИМТ га тақдим этилган сублойиҳалар учун йиллик экологик мониторинг ҳисоботи шаблони
- ИМТ томонидан ЛАОГ га сублойиҳалар учун тақдим этилган йиллик экологик мониторинг ҳисоботи шаблони, ОТБ ЛАОГ ва Шикоятларни кўриб чиқиш механизми (ШКМ) томонидан сублойиҳалар учун тақдим этилган йиллик экологик мониторинг ҳисоботи шаблони

6 Модуль:

- Тадбиқ этиш намуналари
- Лойиҳани танлаш ва тоифалашнинг махсус ҳолатлари

32. Ҳар бир ўқув модули учун амалий машқлар намуналари ишлаб чиқилади. Мазкур намуналар ЭИБТ ҳужжатлари ва сублойиҳаларини кўриб чиқишда аниқланган одатий номувофиқликларни ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқилади.

33. Юқоридаги ўқув модулларига ИМТ томонидан тўлдирилган анкеталар ва ЭИБТ ҳужжатлари кўриб чиқилгандан кейин аниқлик киритилади.

34. Бундан ташқари, лойиҳа доирасида ўқув материални ўзлаштириш даражасини баҳолаш учун иштирокчиларга тўлдириш учун тарқатиладиган сўровнома ишлаб чиқилади.

35. Ўқув модули, амалий ўқув материаллари ва баҳолаш сўровномалари тренинг бошланишидан бир ҳафта олдин ЛАОГ билан келишилади.

36. **ИМТ ва ЛАОГ нинг тегишли ходимлари учун жойларда мониторинг машғулоти.** Ўқув дастурининг бир қисми сифатида лойиҳа доирасида жойлардаги мониторинг бўйича тренинглари режалаштирилади ва барча ҳудудларда ўтказилади. Тренинглари секциялари сессиялари каби интерфаол

тадбирларни ташкил қилишда кўмаклашади, бунда тегишли ЭИБТ координаторлари мавжуд ЭИБТ билан таққослаганда лойиҳани ҳақиқий баҳолашда иштирок этишлари ва билим, тажриба ҳамда илғор амалиёт натижалари билан бўлишилари мумкин. Бу экологик ва ижтимоий кафолатларни мониторинг қилиш бўйича ИМТ фаолиятини намойиш этиш учун сублойҳалардан бирига ташрифни ўз ичига олади. Мониторинг иштирокчиларининг сафари учун транспорт хизмати Маслаҳатчи томонидан ташкил этилади.

37. ОТБ га тақдим этилиши керак бўлган ЭИБТ ни тадбиқ этиш бўйича назорат рўйхатлари ва йиллик ҳисоботларни такомиллаштиришда ЛАОГ га ёрдам бериш. Биринчи ва иккинчи босқичларда амалга оширилган тадбирлар натижаларига кўра, Маслаҳатчи қўшимча равишда қуйидагиларни бажаради:

- зарур бўлганда ИМТ томонидан ишлаб чиқилган ЭИБТ ҳужжатини янгилаш;
- зарур бўлганда ИМТ ва ЛАОГ экологлари томонидан субпроект мониторинги босқичида фойдаланиладиган анкеталарни янгилаш;
- ЛАОГ га лойиҳа объектларида 4 та ярим йиллик мониторинг текширувларини ўтказишда ва ОТБ га 2022 ва 2023 йилларда ЭИБТ ни амалга ошириш бўйича йиллик ҳисоботларни тақдим этишда ёрдам бериш.

В 4. Тренинглار жадвали

38. Тренинг машғулотларига қўйиладиган умумий талаблар. Тренинг иштирокчиларининг умумий сони камида 390 мутахассисдан иборат бўлиши керак, улардан камида 30% ни аёллар ташкил этиши, шунингдек, ҳар бир тренингда камида 30 киши иштирок этиши керак; Тренинглар тасдиқланган жадвалга мувофиқ 12 та вилоят ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида ҳар бир тренинг икки кун давомийлигида ўтказилади. Тренингларнинг ҳар бир иштирокчиси тегишли тарқатма материаллар, шу жумладан ахборот материаллари, мавзу бўйича дарслик тўплами, дафтар ва ручка, лойиҳалар учун ахборот бюллетени ва бошқалар билан таъминланиши керак. Ўқув жараёнида ўқув материаллари (тақдимотлар) катта экранда (PPT) кўрсатилади. Тренинглар рус ва ўзбек тилларида ўтказилиши керак (зарур ҳолатда таржимон хизматидан фойдаланган ҳолда). Тренинглар иштирокчиларнинг билим ва амалий кўникмаларини кенгайтириш учун кичик ишчи гуруҳлардаги мунозараларни ўз ичига олиши керак. Ҳар бир ўқув тадбири 1 та тушлик ва 2 та кофе-брейкни ўз ичига олиши керак;

39. Тренинглар Ўзбекистоннинг барча ҳудудларида ўтказилади. 1-расмда тренинг машғулотлари ўтказиладиган жойлар кўрсатилган.

1 -расм: Тренинг машғулотлари ўтказиладиган жойлар

40. Даствлабкн жадвалга кўра, тренинглр Маслаҳатчи томондан 2023 йил январидан февралигача ўтказилади.

41. Тренинг иштирокчиларининг умумий сони камида 390 мутахассисдан иборат бўлиши керак, ҳар бир тренингда камида 30 киши иштирок этиши керак. Тренинглр 12 та вилоят ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида бўлиб ўтади, ҳар бир машғулот учун икки кун белгиланган бўлиб, **1-жадвалда** келтирилган давствлабкн режага мувофиқ ўтказилади.

1-жадвал: Тренинглр жадвали

Т/р	Манзил	2023 йил январ						2023 йил феврал						
1	Нукус	16-17												
2	Урганч		18-19											
3	Бухоро			20-21										
4	Навои				23-24									
5	Самарқанд					25-26								
6	Қарши						27-28							
7	Термиз							30-31						
8	Жиззах								1-2					
9	Гулистон									2-3				
10	Тошкент										6-7			

11	Наманган											8-9		
12	Ферғона												10-11	
13	Анджон													13-14

42. Тренинглarning ҳар бир иштирокчиси тегишли тарқатма материаллар, шу жумладан ахборот материаллари, мавзу бўйича дарслик тўплами, дафтар ва қалам, лойиҳалар учун ахборот бюллетени ва бошқалар билан таъминланиши керак. Ўқув жараёнида ўқув материаллари (тақдимотлар) катта экранда (PPT) кўрсатилади. Тренинглар рус ва ўзбек тилларида ўтказилиши керак (зарур ҳолатда таржимон хизматидан фойдаланган ҳолда). Тренинглар иштирокчиларнинг билим ва амалий кўникмаларини кенгайтириш учун кичик ишчи гуруҳлардаги мунозараларни ўз ичига олиши керак.

43. Ҳар бир ўқув тадбири 1 та тушлик ва 2 та кофе-брейкни ўз ичига олиши керак. Тренинг иштирокчиларининг кунлик ва яшаш харажатлари Маслаҳатчи харажатларига киритилмайди.

44. Батафсил ўқув жадвали ва ўқув модули Маслаҳатчи томонидан тайёрланади ва Лойиҳа бошқаруви идорасига (ЛБИ) 2023 йил 10 январга қадар тақдим этилади.

В 5. Вазифалар ва мажбуриятлар

45. Маслаҳатчининг асосий ва иккинчи даражали мутахассисларининг вазифа ва мажбуриятлари қуйида батафсил келтирилган:

а) Гуруҳ раҳбари / Экологик ва ижтимоий кафолатлар бўйича мутахассис (1 халқаро асосий эксперт/2,5 киши-ой) – Ираклий Кавиладзе. Эксперт қуйидаги вазифаларни бажаради:

- маслаҳатчиларнинг фаолиятини назорат қилиш ва мувофиқлаштириш бўйича умумий жамоавий етакчиликни таъминлаш, шу жумладан маслаҳатчиларга йўналиш бериш ва ТТ га мувофиқ индивидуал иш режаларини биргалиқда ишлаб чиқиш, шунингдек, ЛАОГ га ҳисобот бериш;
- сублойиҳаларнинг ҳар бир ИМТ ЭИБТ талабларига мувофиқлигини таҳлилий кўриб чиқиш ва имкониятлардаги бўшлиқларни аниқлаш;
- бутун ўқув жараёнини самарали режалаштириш ва амалга ошириш.

б) Экологик мониторинг бўйича мутахассис (1 та миллий асосий эксперт/2,5 киши-ой) - Турғунов Абдулхошим. Эксперт қуйидаги вазифаларни бажаради:

- гуруҳ раҳбари бошчилигида ҳар бир ИМТ бўйича сублойиҳаларнинг ЭИБТ талабларига мувофиқлиги таҳлилинини ўтказди ва имкониятлардаги бўшлиқларни аниқлайди;
- ИМТ ва ЛАОГ учун бутун ўқув жараёнини самарали режалаштириш ва амалга ошириш.

с) Лойиҳа координатори / Маърузачи ёрдамчиси (1 та миллий асосий эксперт) (2,5 ой/киши) – Жамшид Элбоев. Эксперт қуйидаги вазифаларни бажаради:

- топшириқнинг умумий бажарилишини мувофиқлаштириш ва ташкилий масалаларда миллий ва халқаро маслаҳатчига ёрдам бериш.

III. ЛОЙИҲАНИ АМАЛГА ОШИРИШ ЖАРАЁНИ

46. 15.11.2022 дан 04.12.2022 гача бўлган даврда Маслаҳатчи лойиҳа билан боғлиқ ҳужжатларни кўриб чиқди ва ИМТ эҳтиёжларини баҳолаш учун сўровномаларни ишлаб чиқди.

47. Лойиҳа доирасида амалга оширилган тадбирларни аниқлаш учун Маслаҳатчи қуйидаги ҳужжатларни қабул қилди ва кўриб чиқди:

Т/р	Ҳужжат номи
1.	Лойиҳани бошқариш бўйича қўлланма – 2019 йил 6 августда қабул қилинган
2.	Директорлар кенгаши Президентининг ҳисоботи ва тавсияси – 2019 йил сентябрда қабул қилинган
3.	Экологик ва ижтимоий бошқарув тизими механизмлари – 2019 йил июн ойида қабул қилинган
2.	Ўзбекистон Республикаси ва ОТБ ўртасида кредит битими – 2019 йилда қабул қилинган
3.	"Ипотека Банк" АТБ ва ОТБ ўртасида лойиҳа битими – 13.11.2019 йилда қабул қилинган
4.	"Қишлоқ Қурилиш Банк" АТБ ва ОТБ ўртасида лойиҳа битими – 13.11.2019 йилда қабул қилинган
5.	"Туронбанк" АТБ ва ОТБ ўртасида лойиҳа битими – 13.11.2020 йилда қабул қилинган
6.	"Микрокредитбанк" АТБ ва ОТБ ўртасида лойиҳа битими – 13.11.2019 йилда қабул қилинган
7.	"Ўзсаноатқурилишбанк" АТБ ва ОТБ ўртасида лойиҳа битими – 15.11.2019 йилда қабул қилинган
8.	"Халк Банки" АТБ ва ОТБ ўртасида лойиҳа битими – 15.11.2019 йилда қабул қилинган
9.	Атроф–муҳит мониторинг ҳисоботи – Ҳисобот даври: 2021 йил январ-декабр. 2022 йил март ойида қабул қилинган
10.	Атроф–муҳит мониторинг ҳисоботи – Ҳисобот даври: 2020 йил январ-декабр. 2021 йил март ойида қабул қилинган

48. Кириш ҳисоботини тайёрлаш босқичида Ўзбекистон миллий қонунчилиги ва ОТБ нинг экологик-ижтимоий сиёсати ўрганилди, барча сублойиҳалар уларнинг талабларига мувофиқ амалга оширилиши керак. Бундан ташқари, мазкур лойиҳа учун қўшимча равишда ишлаб чиқилган барча талаблар

ўрганилди. Ушбу Қонунчилик талабларининг батафсил таҳлили 1-иловада келтирилган.

49. Лойиҳаларни амалга оширишда иштирок этувчи барча ИМТ лари ЭИБТ ҳужжатларини тайёрладилар. Барча ИМТ лар томонидан тайёрланган барча ЭИБТ ҳужжатлари ОТБ томонидан тасдиқланган.

50. Лойиҳани амалга оширишда иштирок этадиган молиявий воситачилар томонидан сублойиҳаларни молиялаштириш 2020 йилда бошланган. 2021 ва 2022 йилларда Осиё тараққиёт банкига тақдим этилган ҳисоботларга кўра, 2 йил давомида жами 489 та сублойиҳа молиялаштирилган бўлиб, шу жумладан 373 та сублойиҳа 2020 йилда молиялаштирилди ва 116 та сублойиҳа 2021 йилда молиялаштирилди. 2022 йилда молиялаштириладиган лойиҳалар сони тўғрисида аниқ маълумот ушбу босқичда мавжуд эмас.

51. Ҳисобот даврида молиялаштирилган барча сублойиҳалар ОТБ тоифаларига мувофиқ "В" ва "С" (атроф-муҳит учун) ва "С" (мажбурий кўчириш учун) тоифалари сифатида белгиланган. 1 йил 2022 январ ҳолатига кўра лойиҳанинг бошланиш давридан буён 488 та сублойиҳа молиялаштирилди ва фақат 2021 йилнинг ўзида 116 та сублойиҳа молиялаштирилди. Ушбу давр мобайнида ИМТ экологик ва ижтимоий жиҳатлар бўйича мутахассислари ҳар бир сублойиҳанинг миллий ва ОТБ талабларига экологик ва ижтимоий мувофиқлигини текширдилар. ОТБ тоифалаш тизимида кўра, жами 166 та сублойиҳа "В" ва 322 та сублойиҳа "С" тоифасида дея баҳоланди. Шу билан бирга, 2021 йилда 32 та сублойиҳа "В" ва 84 та сублойиҳа "С" тоифасида дея баҳоланди.

52. 2021 ва 2022 йилларда тайёрланган ҳисоботларга кўра, экологик нуқтаи назардан "В" тоифаси берилган барча сублойиҳалар учун экологик мониторинг ўтказилди. Мониторинг ҳисоботларида кўрсатилганидек, лойиҳаларни мониторинг қилиш жараёнида ҳеч қандай номувофиқликлар аниқланмаган. 166 та "В" тоифадаги сублойиҳалар молиялаштирилган лойиҳа доирасида "номувофиқлик ҳисоботи" ёки "вазиятни тузатиш чоралари" тайёрланмаган.

В.6. Ўқув модулларини тайёрлаш

53. Маслаҳатчи ўқув модулларини тайёрлашни 2022 йил 25 декабрдан бошлайди. Power Point тақдимоти лойиҳалари Мижозга 2023 йил 8 январда кўриб чиқиш ва ёки шарҳлар учун тақдим этилади. Ўқув модуллари инглиз ва рус тилларида тайёрланади.

54. Ўқув жараёнидан кейинги ҳисоботлар машғулотлар тугаганидан кейин икки ҳафта ичида тайёрланади.

IV. ҲИСОБОТ

55. Ушбу вазифани бажариш жараёнида Маслаҳатчи ЛАОГ (мижоз)га қуйидаги ҳисоботларни тақдим этади:

A. Кириш ҳисоботи

56. Шартнома шартлари талабларига мувофиқ, кириш ҳисоботи жалб этилиш санасидан кейин 21 кун ичида тақдим этилади. Тақдим этилган ҳужжатда тақлиф қилинган ёндашув ва иш режаси келтирилган.²

57. Ҳисоботни тайёрлаш жараёнида лойиҳа доирасида тайёрланган ҳужжатлар, шунингдек, лойиҳада иштирок этувчи ЛАОГ ва ИМТ томонидан ўтказилган экологик мониторинг ва аудит натижаларидан фойдаланилади.

B. ЭИБТ мувофиқлиги мониторинги бўйича ҳисобот

58. ЭИБТ мувофиқлиги мониторинги ва салоҳиятини ошириш тўғрисидаги ҳисобот жалб этилиш (мобилизация) санасидан бошлаб 75 кун ичида тақдим этилади.

59. Ҳужжатда лойиҳанинг биринчи босқичида амалга оширилган тадбирлар натижалари батафсил баён этилади, хусусан:

- ИМТ томонидан ўтказилган текширув ҳисоботларини ўрганиш ва баҳолаш тавсифи (**экологик ва ижтимоий скрининг шакллари учун 2 ва 3-иловаларга қаранг**);
- Сублоиҳаларнинг атроф-муҳит мониторинги босқичида аниқланган номувофиқликлар ва ишлаб чиқилган мувофиқлаштирувчи ҳаракатлар (**экологик мониторингнинг тавсия этилган шакли учун 4-иловага қаранг**);
- Лойиҳа доирасида тайёрланган қуйидаги маълумотлар: лойиҳани амалга оширишда иштирок этаётган банклар томонидан тайёрланган SWOT-таҳлилини баҳолаш натижалари, шунингдек ЭИБТ талабларини сифатли қондириш учун лойиҳани амалга оширишда иштирок этаётган ИМТ ларнинг ресурслари (инсон, инфратузилма ва иш муҳити) етарлилигини таҳлил қилиш натижалари.
- (1) аниқ ўқув мавзусини; (2) иштирокчиларнинг жамоавий ишлаши учун вазифаларни; (3) иштирокчиларнинг касбий тайёргарлик ҳақидаги маълумотларни тушунишини баҳолаш учун сўровномалар ва баҳолаш мезонларини ўз ичига олган ўқув модули.
- Тренинглارнинг батафсил жадвали.

² Шартноманинг умумий шартлари – 1-илова (12.2) – "Мижозни Маслаҳатчига хизмат кўрсатишни бошлаш учун буюртма тўғрисида хабар берган кундан бошлаб 15 иш куни муддатида"

60. Ишнинг бориши тўғрисидаги ҳисобот, шунингдек ўқув модуллари лойиҳани амалга оширувчи ташкилотнинг экологик мутахассиси томонидан тасдиқланиши керак.

С. ЭИБТ мувофиқлигини кўриб чиқиш ва салоҳиятни ошириш тўғрисидаги ҳисобот

61. ЭИБТ мувофиқлиги мониторинги ва салоҳиятни ошириш тўғрисидаги ҳисобот жалб этилиш санасидан бошлаб 120 кун ичида тақдим этилади.

62. ЭИБТ ва тренинглар талабларига мувофиқлигини текширгандан сўнг, Маслаҳатчи ЛАОГ га ҳисобот лойиҳасини 21 кун ичида тақдим этади. Маслаҳатчи ўтказилган ЭИБТ ва тренингларга мувофиқлигим текшируви бўйича батафсил ҳисоботни тақдим этади, шу жумладан қуйидагиларни ҳам:

- Ўқув материалларининг нусхалари (электрон ва босма); тренингларнинг фотосуратлари (фотоалбомлари);
- Таълимдан қониқиш сўровномаси натижалари, жумладан, жавоблар таҳлили;
- ИМТ ЭИБТ амалга оширишни кўриб чиқиш ва аниқланган номувофиқликлар ҳақида хулоса;
- Келажақда ЭИБТ ни амалга оширишни яхшилаш учун ҳар бир ИМТ учун тавсиялар ва таклиф қилинган мувофиқлаштириш ҳаракатлари режаси.

63. Ҳисоботлар MS Office форматида инглиз, рус ва ўзбек тилларида босма ва электрон шаклда тақдим этилади. ЛАОГ ва ОТБ томонидан изоҳ олгандан сўнг, Маслаҳатчи ЛАОГ мутахассисига қоғоз ва электрон шаклда (якуний ҳисобот учун Microsoft Word ва якуний тақдимот учун Power Point) якуний ҳисоботни (рус, ўзбек ва инглиз тилларида) бир ҳафта ичида тақдим этади.

64. ЛАОГ билан барча ёзишмалар қуйидаги манзилда амалга оширилиши керак:

*Ўзбекистон Республикаси Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат қўмитаси ҳузуридаги Осиё тараққиёт банки иштирокида "Чорвачилик соҳасида қўшилган қиймат занжирини яратишни ривожлантириш" лойиҳасини амалга ошириш бўлими.
Тошкент ш., Шаҳрисабз кўчаси 36.*

V. Иш жадвали

65. Маслаҳатчи ва ЛАОГ ўртасида имзоланган шартномага кўра, лойиҳани амалга ошириш муддати 5 ойни ташкил этади.

66.2 – жадвалда келтирилган иш жадвали Маслаҳатчи томонидан ЛАОГ ва ИМТ - лойиҳани амалга оширувчи ташкилотлар билан яқин ҳамкорликда ва маслаҳатлашган ҳолда ишлаб чиқилган.

2 – жадвал: Иш жадвали

№		2022 йил ноябр			2022 йил декабр				2023 йил январ				2023 йил феврал				2023 йил март				2023 йил апрел	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1	"Кириш ҳисоботи" ни тайёрлаш																					
2	Муҳим лойиҳалар экологик мониторингини ўтказиш ва ЛАОГ ва ИМТ томонидан тайёрланган экологик ҳужжатларни кўриб чиқиш																					
3	ЭИБТ мувофиқлигини мониторинг қилиш бўйича иш жараёни ҳисоботини тайёрлаш																					
4	Ўқув модулларини тайёрлаш																					
5	Тренинглار ўтказиш																					
6	Мувофиқликни мониторинг қилиш ва салоҳиятни ошириш бўйича ЭИБТ ҳисобот лойиҳасини тайёрлаш																					
7	ЛАОГ шарҳларини ўрганиш																					
8	Мувофиқлик мониторинги ва салоҳиятни ошириш бўйича ЭИБТ якуний ҳисоботини тайёрлаш																					
9	ОТБ га тақдим этилиши керак бўлган ЭИБТ ни амалга ошириш бўйича назорат рўйхатлари ва йиллик ҳисоботларни такомиллаштиришда ЛАОГ га ёрдам бериш.																					

1 – илова. Амалдаги экологик ва ижтимоий талаблар

Экологик муҳитни танлаш ва сублойиҳаларни бошқаришни осонлаштириш учун сублойиҳалар ҳар иккаласига ҳам мос келишини таъминлаш мақсадида тегишли ички Қонунчилик базаси ва ОТБ сиёсати тавсифланган. Бундан ташқари, барча сублойиҳалар белгиланган лойиҳа доирасида қўшимча равишда ишлаб чиқилган барча махсус талабларга жавоб бериши керак.

1. Миллий талаблар

1.1 Миллий экологик талаблар

Ўзбекистон атроф-муҳитни бошқариш соҳасида қатор қўллаб-қувватловчи қонун ва меъёрий ҳужжатларни қабул қилган ва бир қатор халқаро ва минтақавий экологик шартномалар ва конвенцияларнинг иштирокчиси ҳисобланади. Қуйида ушбу қонун ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишга оид бошқа ёрдамчи қонунларнинг қисқача тавсифи келтирилган.

"Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги қонун (1992) атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланишнинг ҳуқуқий, иқтисодий ва ташкилий асосларини белгилайди. Ушбу Қонуннинг 25-моддасида Давлат экологик экспертизаси (ДЭЭ) қарор қабул қилишдан аввал амалга ошириладиган атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг мажбурий чораси эканлиги қайд этилган. Бундан ташқари, 25-моддада айтилишича, Давлат экология экспертизасининг ижобий хулосасисиз лойиҳаларни рўёбга чиқариш ман этилади.

"Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш тўғрисида"ги қонунда (1996 йил, 10.10.2006 йилда ўзгартириш киритилган) атмосферани муҳофаза қилиш тўғрисидаги қоидалар ва уларнинг мақсадлари тавсифланган.

"Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида"ги қонун (1993) сув муносабатларини, аҳоли ва иқтисодиёт томонидан сувдан оқилона фойдаланишни тартибга солади.

Ер Кодекси (1998). Кодекс ҳозирги ва келажак авлодларга ерлардан илмий асосланган, барқарор фойдаланиш ва сақлаш, тупроқ унумдорлигини ошириш ва яхшилаш, атроф-муҳитни сақлаш ва яхшилаш ҳамда хўжалик юретишнинг барча шакллари адолатли ривожлантириш учун шароит яратиш, жисмоний ва юридик шахсларнинг ерга бўлган ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва бу борада қонун устуворлигини мустаҳкамлашга қаратилган.

"Экологик экспертиза тўғрисида"ги қонун (2001) атроф-муҳит ва инсон саломатлигига таъсирни мажбурий экспертизадан ўтказишни, шунингдек, эксперт баҳолашларининг ҳуқуқий асосларини белгилайди.;

"Чиқиндилар тўғрисида"ги қонун (2002 йил, 2011 йилда ўзгартириш киритилган). У чиқиндилар билан боғлиқ ишларни амалга ошириш соҳасидаги муносабатларни

тартибга солиш билан шуғулланади, ҳаво ва сувнинг ифлосланиш ҳолати бундан мустасно; агентликка текширувлар, мувофиқлаштириш, экологик экспертиза ва чиқиндиларни тозалаш мумкин бўлган жойларга нисбатан маълум параметрларни белгилаш бўйича ваколат беради.

"Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар тўғрисида"ги қонун (2004) муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларни ташкил этиш, муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солади.

"Экологик назорат тўғрисида"ги қонун (2013) экологик назорат соҳасидаги муносабатларни тартибга солади. "Қишлоқ хўжалиги ўсимликларини зараркунандалар, касалликлар ва бегона ўтлардан ҳимоя қилиш тўғрисида" ги қонун (2000) қишлоқ хўжалиги ўсимликларини зараркунандалар, касалликлар ва бегона ўтлардан ҳимоя қилиш, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаларининг инсон саломатлигига, табиий муҳитга зарарли таъсирининг олдини олиш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солади.

"Наслчилик тўғрисида"ги қонун (1995) ҳайвонларнинг наслдорлик ва маҳсулдорлик сифатларини яхшилаш мақсадида наслчилик ресурсларини яратиш, сақлаш, такрор кўпайтириш ва улардан оқилона фойдаланиш; селекция жараёнида фойдаланиладиган наслчилик ресурсларининг келиб чиқиши аниқ ҳисобга олинишини, маҳсулдорлигини, типи ва бошқа сифатлари бўйича баҳоланишини таъминлаш; наслдор эркак ҳайвонларни авлодининг сифатига кўра синовдан ўтказиш; янги фойдали генетик белгиларга эга бўлган ҳайвонлар олиш; селекция ишида жаҳондаги энг қимматли генофонддан самарали фойдаланиш; маҳсулот етиштириладиган подаларда ҳайвонларнинг наслдорлик ва маҳсулдорлик сифатларини ошириш ҳамда сермаҳсул ҳайвонларни жадал кўпайтириш; бутун чорвачилик тармоғининг иқтисодий самарадорлиги ва рақобатбардошлигини ошириш.

"Ветеринария тўғрисида"ги қонун (2015) ветеринария соҳасидаги давлат сиёсатини тартибга солади; ветеринария соҳасидаги тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишда; ветеринария соҳасини давлат томонидан тартибга солишда; давлат ветеринария назоратини амалга оширади; ветеринария соҳасида халқаро ҳамкорликни ривожлантиради.

Табиатни муҳофаза қилишга доир қонунлар. Қуйида чорвачилик соҳаси билан боғлиқ энг муҳим табиатни муҳофаза қилишга доир қонунлар келтирилган:

- I. Вазирлар Маҳкамасининг "Атроф табиий муҳитнинг давлат мониторинги тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида"ги қарори (49 – сон, 3.04.2002);
- II. ЎзР СанҚваН № 0179-04: Гигиена стандартлари. Ўзбекистон Республикаси аҳоли пунктларининг атмосфера ҳавосида ифлослантирувчи моддаларнинг рухсат этилган максимал концентрацияси рўйхати, шу жумладан 1-илова;

- III. ЎзР СанҚваН № 0267-09: Турар-жой ҳудудида, бинолар ичида ҳамда ташқарисида рухсат этилган шовқин даражаси;
- IV. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 7 сентябрдаги 541-сонли қарори:"Атроф-муҳитга таъсирни баҳолаш механизмини янада такомиллаштириш тўғрисида"
- V. ЎзР СанҚваН № 0088-99: Оқова сувли сув объектларига моддаларнинг рухсат этиладиган энг кўп миқдордаги ташлаш лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва келишишга қўйиладиган санитария талаблари;
- VI. ЎзР СанҚваН № 0321-15: Пестицидларларнинг токсиклиги ва ҳавфлилиги бўйича гигиеник таснифи;
- VII. ЎзР СанҚваН № 0133-02: Ўзбекистон Республикаси ипакчилик ва ипакни қайта ишлаш саноати корхоналари учун санитария қоидалари ва меъёрлари;
- VIII. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 24.03.1995 йилдаги 96-сонли "Чорвачилиқда хусусийлаштиришни давом эттириш ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори;
- IX. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 16.03.2017 йилдаги қарори. ПҚ-2841 "Чорвачилиқда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида";
- X. Саноат оқова сувларини қабул қилиш қоидалари ва Ўзбекистон Республикаси шаҳарлари ва бошқа аҳоли пунктларининг шаҳар канализация тармоқларига ифлослантирувчи моддаларнинг ортиқча оқизилиши учун компенсация тўловларини ҳисоблаш тартиби (1-илова ВМҚ 2010-йил, 11-сон);

1.2 МК (мажбурий кўчириш) борасида меъёрий-ҳуқуқий база

Ерни сотиб олиш ва мажбурий кўчириш фаолиятининг миллий ҳуқуқий ва сиёсий асослари куйидаги ҳужжатларда акс эттирилган:

Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 8 декабрдаги Конституциясида белгиланганидек:

- I. Ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли. (36-модда). Бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини хилма-хил шакллардаги мулк ташкил этади. Давлат истеъмолчиларнинг ҳуқуқи устунлигини ҳисобга олиб, иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлигини, барча мулк шаклларининг тенг ҳуқуқлилигини ва ҳуқуқий жиҳатдан баб-баравар муҳофаза этилишини кафолатлайди. (53-модда);
- II. Мулкдор мулкига ўз хоҳишича эгалик қилади, ундан фойдаланади ва уни тасарруф этади. Мулкдан фойдаланиш экологик муҳитга зарар етказмаслиги, фуқаролар, юридик шахслар ва давлатнинг ҳуқуқларини ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузмаслиги шарт. (54-модда);

- III. Ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий захиралар умуммиллий бойликдир, улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасидадир. (55-модда).

Фуқаролик кодекси (ФК) (1996) фуқаролик муносабатлари иштирокчиларининг ҳуқуқий мақомини, мулкӣ ҳуқуқлар ва бошқа мулкӣ ҳуқуқларни, интеллектуал мулк ҳуқуқларини амалга ошириш асослари ва тартибини белгилайди, шартномавий ва бошқа мажбуриятларни, шунингдек бошқа мулкӣ ва тегишли шахсий номулкӣ муносабатларни тартибга солади. Фуқаролик кодекси мулкни олиб қўйишнинг умумий қоидаларини, мулкнинг қийматини ва компенсация ҳуқуқларини, ҳуқуқларни бекор қилиш шартларини белгилайди.

- I. ҳуқуқи бузилган шахс ўзининг бузилган ҳуқуқини тиклаш учун қилган ёки қилиши лозим бўлган харажатлари;
- II. мол-мулк йўқолиши ёки зиён етиши (ҳақиқий зарар);
- III. шахс ўз ҳуқуқлари бузилмаганида одатдаги фуқаролик муомаласи шароитида олиши мумкин бўлган, лекин ололмайд қолган даромадлари (бой берилган фойда).

Ер кодекси (ЕК) (1998) Ўзбекистонда ер масалаларининг асосий меъёрий-ҳуқуқий базаси ҳисобланади. Ер кодекси ер участкаларини ажратиш, бериш ва сотишни тартибга солади, эгаллик ҳуқуқи ва ерга бўлган ҳуқуқларни белгилайди.

Вазирлар Маҳкамасининг (ВМҚ) 97-сонли қарори "Давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкаларининг олиб қўйилиши муносабати билан фуқароларга ва юридик шахсларга етказилган зарарларни қоплаш тартиби тўғрисида низомни тасдиқлаш тўғрисида" (2006 й.) давлат мулки ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкалари олиб қўйилганлиги натижасида жисмоний ва юридик шахсларга етказилган зарарларнинг ўрнини қоплашни тартибга солади. Ушбу Низом асосан жисмоний ва юридик шахсларнинг ер участкалари, уйлари, бинолари ва иншоотларига тегишли ҳисобланади.

146-сонли ВМҚ "Шаҳарсозлик фаолиятини амалга ошириш ҳамда қишлоқ хўжалигига оид бўлмаган бошқа эҳтиёжлар учун ер участкалари бериш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" (2011-йил). Ушбу қарор ер участкалари бериш тартибини янада такомиллаштириш, юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларига бўлган ҳуқуқлари ҳимоя қилинишини таъминлаш ва республика аҳоли пунктларининг архитектура қиёфасини яхшилаш ҳамда ер кодекси ва шаҳарсозлик кодексига мувофиқ уларнинг ерларидан қурилиш учун оқилона фойдаланишга қаратилган.

Меҳнат кодекси ва меҳнат қонунчилиги. Ушбу икки ҳужжат мулкчиликнинг барча шаклидаги корхоналар, муассасалар, ташкилотларда, шунингдек айрим фуқаролар ихтиёрида меҳнат шартномаси бўйича ишлаётган жисмоний шахсларнинг меҳнатга оид муносабатларини тартибга солувчи асосий қонун ҳужжатларидир. Ушбу қонун ҳужжатлари ходимлар, иш берувчилар, давлат манфаатларини эътиборга олган

ҳолда, меҳнат бозорининг самарали амал қилишини, ҳаққоний ва хавфсиз меҳнат шарт-шароитларини, ходимларнинг меҳнат ҳуқуқлари ва соғлиғи ҳимоя қилинишини таъминлайди, меҳнат унумдорлигининг ўсишига, иш сифати яхшиланишига, шу асосда барча аҳолининг моддий ва маданий турмуш даражаси юксалишига кўмаклашади.

2. ОТБ талаблари

2.1 ОТБ экологик талаблари

ОТБ Хавфсизлик сиёсати баёнотининг 1-сонли ҳимоя талабларига мувофиқ (2009):

ОТБ га мувофиқ экологик тоифалаш. Таклиф этилаётган сублойиҳа учун атроф-муҳитга потенциал таъсири ва хавфларнинг аҳамиятига қараб қуйидаги тоифалардан бири берилади:

- I. А тоифаси. Таклиф этилаётган сублойиҳа атроф-муҳитга қайтарилмас, хилма-хил ёки мисли кўрилмаган жиддий салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлса, А тоифаси деб таснифланади. Ушбу таъсирлар жисмоний ишлар олиб бориладиган объектлар ёки объектлардан каттароқ майдонга таъсир қилиши мумкин. Атроф муҳитга таъсирини баҳолаш (АМТБ), шу жумладан атроф-муҳитни бошқариш режаси (АМБЖ) талаб қилинади.
- II. В тоифаси. Таклиф этилаётган сублойиҳа, агар унинг атроф-муҳитга салбий таъсири А тоифали лойиҳаларга қараганда камроқ бўлса, В тоифаси сифатида таснифланади. Ушбу таъсирлар муайян ҳудудга хос бўлади ва агар юз берса бўлса, уларни қайтариб бўлмайдиган ҳисобланади ва аксарият ҳолларда юмшатиш чоралари А тоифасидаги лойиҳаларига қараганда енгилроқ ва яхшироқ тайёргарлик ҳолатида ишлаб чиқилиши мумкин. Бирламчи экологик экспертиза (БЭЭ), шу жумладан атроф-муҳитни бошқариш режаси (АМБЖ) талаб қилинади.
- III. С тоифаси. Таклиф этилаётган сублойиҳа, агар у атроф-муҳитга энг кам даражада ёки умуман салбий таъсир кўрсатмаса, С тоифаси сифатида таснифланади. Атроф муҳитга таъсирини баҳолаш (АМТБ), шу жумладан атроф-муҳитни бошқариш режаси (АМБЖ) талаб қилинмайди, атроф-муҳитга таъсирлари кўриб чиқилади ва агар зарур бўлса, маълум бир сублойиҳа учун атроф-муҳитни бошқариш режаси тузилади.

Сублойиҳанинг экологик тоифаси унинг экологик жиҳатдан энг таъсирчан таркибий қисми, жумладан, тўғридан-тўғри, билвосита, индукциявий ва кумулятив таъсирлар тоифаси билан белгиланади. Ҳар бир таклиф этилаётган сублойиҳа унинг тури, жойлашуви, кўлами, таъсирчанлиги ва атроф-муҳитга потенциал таъсири даражаси бўйича диққат билан ўрганилади.

2.2 ОТБ нинг ижтимоий талаблари

ОТБ Хавфсизлик сиёсати баёнотининг 2-3 – сонли ҳимоя талабларига мувофиқ (2009):

Мажбурий кўчириш тоифаланиши. Мажбурий кўчиришнинг эҳтимолий оқибатлари аҳамиятига қараб сублойиҳага қуйидаги тоифалардан бири берилади:

- I. А тоифаси. Таклиф этилаётган сублойиҳа мажбурий кўчириш учун жиддий оқибатларга олиб келиши мумкин бўлса, А тоифаси сифатида таснифланади. Кўчириш режаси, шу жумладан ижтимоий оқибатларни баҳолаш талаб қилинади. Мажбурий кўчириш оқибатлари таъсири улкан ҳисобланади, агар 200 ёки ундан ортиқ киши (а) уй-жойдан жисмоний кўчиши ёки (б) ишлаб чиқариш активларининг 10% ёки ундан кўпини йўқотиш (даромад келтирувчи) деб таърифланадиган жиддий оқибатларга олиб келадиган бўлса.
- II. В тоифаси. Таклиф этилаётган сублойиҳа, агар у мажбурий кўчиришнинг муҳим деб ҳисобланмайдиган салбий оқибатларини ўз ичига олса, В тоифаси сифатида таснифланади. Кўчириш режаси, шу жумладан ижтимоий оқибатларни баҳолаш талаб қилинади.
- III. С тоифаси. Таклиф этилаётган сублойиҳа, агар у мажбурий кўчиришга таъсир қилмаса, С тоифаси сифатида таснифланади. Ҳеч қандай кейинги ҳаракатлар талаб қилинмайди.

2.3 Лойиҳа доирасида ишлаб чиқилган қўшимча талаблар

Ўзбекистоннинг юқорида қайд этилган миллий қонунчилиги ва Осиё тараққиёт банкининг Хавфсизлик сиёсати баёноти (ХСБ 2009) талабларидан ташқари, лойиҳа доирасида бир қатор қўшимча тартиб ва талаблар ҳам ишлаб чиқилган. Ушбу тартиб ва талаблар лойиҳа доирасида танлаш, мониторинг қилиш ва ҳисобот бериш босқичларида қўлланилади.

Скрининг

Сублойиҳаларни танлашда ҳам миллий, ҳам экологик талабларга жавоб беришини таъминлаш учун ОТБ танлов мезонлари билан бир қаторда атроф-муҳит скрининги тартибларини қуйидагича ишлаб чиқди:

- I. ОТБ нинг ХСБ (2009) га мувофиқ тақиқланган инвестиция фаолияти рўйхатига киритилган сублойиҳаларга рухсат берилмайди;
- II. Банклар учун бош операцион бўлим истиснолари рўйхатига киритилган сублойиҳаларга рухсат берилмайди;
- III. ОТБ нинг Хавфсизлик сиёсатида белгиланган А тоифали потенциал экологик таъсир даражасига эга сублойиҳалар иштирок этиш ҳуқуқига эга бўлмайди. Бу шуни англатадики, миллий таснифга кўра 1-тоифа деб таснифланган сублойиҳа иштирок этиш ҳуқуқига эга бўлмайди;

- IV. Сотиб олинган қорамол (500 ҳайвон) ва паррандалар (100000 қуш) максимал сотиб олиш сонидан юқори бўлган сублойиҳалар, шунингдек йилига 10000 дан ортиқ қорамол ва 10 млн қуш қувватига эга қассобхоналар сифатида қайта ишлаш лойиҳалар учун рухсат берилмайди;
- V. Юқоридаги мезонлардан (I-III) ўтган барча сублойиҳалар атроф-муҳитга мумкин бўлган таъсирини ва тоифани аниқлаш учун уларнинг табиати, кўлами ва жойлашишини янада текшириш учун экологик текширув назорат рўйхатларини тўлдиришлари керак;
- VI. Юқоридаги мезонлардан (I-III) ўтган барча сублойиҳалар мажбурий кўчиришга (МК) таъсирини янада текшириш учун ижтимоий кафолатларни текшириш назорат рўйхатларини тўлдиришлари керак.

Назорат ва мониторинг

В тоифали сублойиҳалар учун ИМТ лар жойларда текширувлар ўтказиши, шу жумладан суб-кредит шартномаси даврида чорақда камида бир марта АММР га мувофиқлигини текшириши ва натижаларни юқорида тавсифланганидек, аммо соддалаштирилган тарзда қайд этиши керак. Агар муаммолар ҳал қилинмай қолинган бўлса, жойларда назорат қилиш сонини ошириш керак.

С тоифали сублойиҳа учун одатда жойларда назорат талаб қилинмайди. Бунинг ўрнига, ИМТ лойиҳани якунлаш ва қабул қилиш ҳисоботида сублойиҳанинг ҳақиқий атроф-муҳитга таъсирини ёки афзалликларини кўрсатиши керак. Бундай якуний ҳисобот сублойиҳа эгаси томонидан тасдиқланиши керак.

Ҳисобот

В тоифали сублойиҳа учун ЭИБТ раҳбари (ёки кредит бўлимнинг бошқа тайинланган ходимлари) АММР га мувофиқлигини текшириш орқали миллий қоидаларга риоя қилинишини назорат қилиш учун ҳудудга ташриф буюради. Кредитлаш/мониторинг ходимлари томонидан тайёрланган барча ҳисоботлар ЭИБТ менежери томонидан бухгалтерия тизимида сақланиши керак. ИМТ мувофиқлик талабларининг ҳақиқий ёки потенциал бузилиши ҳақида хабардор бўлгандан кейин ОТБ га дарҳол бу тўғрисида хабар беради.

ИМТ маълумотлар тўплаш, кўриб чиқиш ва БЭЭ/АММР талабларига ва тегишли миллий экологик ва ижтимоий талабларга мос келадиган барча сублойиҳаларни жойларда назорат қилиш асосида ОТБ учун йиллик экологик ва ижтимоий (Э&И) бошқарув ҳисоботини тайёрлайди.

ИМТ ОТБ га ҳар қандай ҳақиқий ёки потенциал муҳим экологик ёки ижтимоий номувофиқлик тўғрисида дарҳол хабар беради. Агар ОТБ нинг даврий ҳисоботлари ёки шарҳларида ЭИБТ тегишли тартибда ишламаяпти деган хулосага келса, ИМТ ОТБ билан келишилган ҳолда ва унга тақдим этиладиган, чекланган муддатли ва

бюджетлаштирилган мувофиқлаштириш ҳаракатлари режасини ишлаб чиқиши керак.

2 – илова. Атроф-муҳит скрининг назорат рўйхати

Қўлланма: Ушбу назорат рўйхатларининг мақсади сублойиҳанинг потенциал экологик таъсири ва хатарларини аниқлаш учун зарур бўлган асосий маълумотларни тўплаш ва шу билан ИМТ га молиявий қўллаб-қувватлаш тўғрисида қарор қабул қилишда ёрдам беришдир. 1-2 қисмлар сублойиҳанинг табиати ва кўламига, АМТБ эса уни жойлашиш ўрнига бағишланган. Бу атроф-муҳитга таъсирини белгилайдиган асосий омиллар ҳисобланиб, шу билан сублойиҳанини тоифалашни амалга оширади. Тўпланган маълумотлар, шунингдек, МВ портфелининг экологик кўрсаткичларини кузатиш, мониторинг қилиш ва ҳисобот бериш учун асос бўлиб хизмат қилади.

1-қисм-янги ёки кенгайтирилган объектларни молиявий қўллаб-қувватлаш учун мурожаат қилган суб-қарз олувчи томонидан тўлдирилиши керак

Асосий маълумотлар				
1	Рўйхатдан ўтган корхона ёки ташкилот номи:			
2	Бошлаш/рўйхатдан ўтиш йили			
3	Жойлашуви / тўлиқ манзили:			
4	Фаолиятнинг табиати ва кўлами: (субсектор / сектор тоифаси, асосан наслчилик, қайта ишлаш ёки бошқалар, агар аралаш фаолият бўлса, тахминий %)	Тури	ҲЙ	%
		Қорамол		
		Паррандачилик		
		Асаларичилик		
		Балиқ етиштириш		
		Пиллачилик		
		Қуён етиштириш		
		Бошқалар		
		Наслчилик		
		Қайта ишлаш		
Қассобчилик				
Бошқалар				
5	Лойиҳа (ишлаб чиқариш) қуввати: (йилига ва/ёки кунига; агар мавжуд бўлмаса, илтимос, батафсил тушунтиринг)			
6	Ҳақиқий ишлаб чиқариш ёки масштаби: (йилига ва/ёки кунига; тахминий маҳсулдорлик ёки масштаб билан фарқни қисқача тушунтиринг)			
7	Асосий ишлаб чиқариш жараёни (жараёнлар): (Асосий кириш материаллари, сув, энергия (иссиқлик, буғ ёки ёқилғи ва бошқаларни) кўрсатиш учун оддий блок схемасини тақдим этинг, оралиқ ва якуний маҳсулотларнинг, шунингдек			

	чиқиндиларнинг чиқиши (газсимон, суюқ ёки қаттиқ) ва ҳоказо.		
8	Асосий маҳсулот(лар): Қисқача тавсифи, номи, асосий қўлланилиш доираси, кимёвий ёки биокимёвий таркиби.		
	Иш берувчилар профили	Эркаklar	
		Аёллар	
		Жами	
9	Бошқа маълумотлар		
Сублойиҳа асослари			
10	Сўралган кредит миқдори: маҳаллий валютада ва АҚШ долларларида		
11	Кредитдан мақсадли фойдаланиш: Қисқача тавсиф, агар у бизнес/ишлаб чиқаришнинг янги йўналиши бўлса, мавжуд бизнес/ишлаб чиқаришни кенгайтириш ёки модернизация қилиш/тиклаш учун бўлса		
12	Лойиҳа (ишлаб чиқариш) қуввати: йилига ва/ёки кунига; агар мавжуд бўлмаса, илтимос, батафсил тушунтиринг		
13	Техник жараён (жараёнлар): Асосий кириш материаллари, сув, энергия (иссиқлик, буғ ёки ёқилғи ва бошқаларни) кўрсатиш учун оддий блок схемасини тақдим этинг, оралиқ ва якуний маҳсулотларнинг чиқиши		
14	Асосий маҳсулот(лар) сотуви ёки тадқиқот ва ишланмалар: Қисқача тавсифи, номи, асосий қўлланилиш доираси, кимёвий ёки биокимёвий таркиби ва ҳоказо.		
15	Сублойиҳа томонидан ишлаб чиқарилган чиқиндилар рўйхати (керак бўлганда): уларнинг йиллик ёки кунлик миқдори ва ҳоказолар	Газсимон чиқиндилар	
		Оқава сувлар	
		Қаттиқ чиқиндилар	
		Хавфли чиқиндилар	
16	Чиқиндиларни йўқ қилиш/чиқиндиларни бошқаришнинг режалаштирилган усули	Газсимон чиқиндилар	
		Оқава сувлар	
		Қаттиқ чиқиндилар	
		Хавфли чиқиндилар	
	Бошқа тегишли маълумотлар		

2 – қисм – МВ томонидан тўлдирилади

Мавжуд корхоналар ва объектлар (агар мавжуд бўлса)							
1	Миллий, вилоят ёки маҳаллий сиёсатга мувофиқ тақиқланган, босқичма-босқич киритилган ёки рад этилган субсектор ҳисобланадими?						
2	МВ ички кўрсатмаларига / назорат рўйхатига мувофиқ тақиқланган, босқичма-босқич киритилган ёки рад этилган сектор / субсекторга тегишлими?						
3	Экологик рухсатномага эгами? Рухсатнома олинган сана.	Тури	Ҳ/Й	Берилган сана	Амал қилиш муддати	Идора	
		Мавжуд фермалар учун					
		Экологик таъсир тўғрисидаги баёнот (АТБ): - ҳайвонлар/қушларнинг якуний сони - янгилаш					
	ҚХК бўйича экологик баҳолашнинг (ЭБ) ижобий хулосаси						
Кредит олиш сўрови билан сублойиха							
4	Қандай экологик рухсатномалар олиш керак? Аниқлик киритилсин	Тури	Ҳ/Й	Берилган сана	Амал қилиш муддати	Идора	
		Янги фермалар учун					
		Атроф муҳитга таъсир тўғрисидаги баёнот					
		АМБР					
		Атроф муҳитга таъсир тўғрисидаги баёнот бўйича экологик баҳолашнинг (ЭБ) ижобий хулосаси					
		Мавжуд фермалар учун					
		Агар ишлаб чиқариш тури ўзгартирилмаса ва мавжуд ишлаб чиқариш қуввати оширилмаса:					
		- ҳайвонлар/қушларнинг якуний сони					
		- янгилаш					
Ишлаб чиқариш тури ўзгарганда ва қувват оширилганда:							
Атроф муҳитга таъсир тўғрисидаги баёнот бўйича хулоса							
	АМБР						

		Атроф муҳитга таъсир тўғрисидаги баёнот бўйича экологик баҳолашнинг (ЭБ) ижобий хулосаси				
		Экологик таъсир тўғрисидаги баёнот ҳисоботи				
		ҚХК бўйича экологик баҳолашнинг (ЭБ) ижобий хулосаси				
5	МВ олинган экологик рухсатнома нусхасини олдимми?					
6	Бошқа тегишли маълумотлар					
7	Унинг жойлашуви АМТБ ёрдамида текширилганми (пастга қаранг)? Унинг жойлашуви билан боғлиқ экологик хавфлар ҳақида қандай хулоса бор?					
8	Скрининг хулосаси					
МВ филиалининг номи, вилоят						
Ф.И.Ш., сана, имзо						

Атроф-муҳитни тезкор баҳолаш учун назорат рўйхати

Резолюция:

(1) Ушбу АМТБ асосий мақсади сублойҳанинг жойлашишини текширишдир, чунки сезгир ҳудудларга жойлаштириш атроф-муҳитга кўпроқ таъсир қилиши мумкин. Бу эса, ўз навбатида, субпроектнинг тоифаланишга таъсир қилади.

(2) "Оқибатларни юмшатмаслик" ҳолатини ифодалайдиган саволларга жавоб беринг. Мақсад етказилиши мумкин бўлган оқибатларни аниқлашдир. Кутилаётган оқибатларни юмшатиш чораларини муҳокама қилиш учун изоҳлар бўлимидан фойдаланинг.

Мамлакат/лойиҳа номи:

Тармоқ Бўлими:

Скрининг саволлари	Ҳа	Йўқ	Изоҳлар
А. Лойиҳа жойлашуви			
Лойиҳа майдони қуйидаги экологик жиҳатдан сезгир ҳудудлардан бирига туташми ёки унинг доирасида жойлашганми?			
- Маданий мерос объекти			
- Қонуний муҳофаза қилинадиган ҳудуд (асосий зона ёки буфер зонаси)			
- Ботқоқ ерлар			
- Мангрова ўсимликлари			
- Эстуарий			
- Биохилма-хилликни муҳофаза қилиш учун махсус ҳудуд			
В. Атроф – муҳитга етказилиши мумкин бўлган экологик таъсир. Лойиҳа:			
- тарихий ва маданий ҳудудларнинг ёмонлашишига олиб келадими; ландшафтнинг бузилиши ёки жисмоний маданий ресурсларнинг йўқолиши/шикастланишига сабаб бўладими?			
- экологиянинг бузилишига олиб келадими (масалан, сезгир ёки қўриқланадиган ҳудудлардаги)?			
- қурилиш майдончасида тупроқ эрозиясига кучли мойил ерларда чўкиндиларнинг кўпайишига сабаб бўлувчи сув йўллари усти сувлари гидрологиясининг ўзгаришига олиб келадими?			
- иш лагерлари ва қурилишда ишлатиладиган кимёвий моддалар оқими ёки санитария чиқиндилари туфайли ер усти сувлари сифатининг ёмонлашишига олиб келадими?			
- лойиҳанинг қурилиши ва ишлаши туфайли ҳаво ифлосланишининг кучайишига олиб келадими?			
- лойиҳанинг қурилиши ва ишлаши шовқин ва тебранишларга сабаб бўладими?			
- одамларнинг мажбурий кўчирилишига олиб келадими (жисмоний кўчиш ва/ёки иқтисодий кўчиш)?			
- камбағалларга, аёллар ва болаларга, маҳаллий халқларга ёки бошқа заиф гуруҳларга нисбатан номуаносиб таъсир кўрсатадими?			

- қурилиш лагерларида ва иш жойларида ёмон санитария ва қаттиқ чиқиндиларни йўқ қилишга, шунингдек юқумли касалликларнинг (масалан, ЖИЙК ва ОИВ/ОИТС) ишчилардан маҳаллий аҳолига юқишига олиб келадими?			
- чивин ва кемирувчилар томонидан юқадиган касалликлар учун вақтинча кўпайиш жойлари яратилишига сабаб бўлмайдими?			
- бошқа минтақалар ёки мамлакатлардан ходимлар ёлланган ҳолатда ижтимоий низоларни келтириб чиқармайдими?			
- лойиҳаларни қуриш ва ишлатиш жараёнида аҳолининг катта оқимини келтириб чиқармайдими, бу эса ижтимоий инфратузилма ва хизматларга (сув таъминоти ва канализация тизимлари каби) босимнинг ошишига олиб келадими?			
- лойиҳани қуриш ва ишлатиш жараёнида физик, кимёвий, биологик ва радиологик хавфлар туфайли меҳнат муҳофазаси ва саноат хавфсизлиги билан боғлиқ хавф ва заифликларни келтириб чиқармайдими?			
- қурилиш ва фойдаланиш пайтида портловчи моддалар, ёқилғи ва бошқа кимёвий моддалар каби материалларни ташиш, сақлаш, ишлатиш ва/ёки йўқ қилиш билан боғлиқ ҳолда аҳоли саломатлиги ва хавфсизлиги учун хавф туғдирмайдими?			
- лойиҳа тасодифий ёки табиий сабабларга кўра жамият хавфсизлигига хавф туғдирадими, айниқса лойиҳанинг таркибий элементлари ёки таркибий қисмлари зарар кўрган жамоа аъзолари учун очиқ бўлса ёки лойиҳанинг қурилиши, фойдаланилиши ва фойдаланишдан чиқарилиши давомида уларнинг ишдан чиқиши жамиятга зарар етказиши мумкин бўлган ҳолларда?			
- қаттиқ ва/ёки хавфли чиқиндиларнинг пайдо бўлишига олиб келадими?			
- кимёвий моддалардан фойдаланиладими?			
- қурилиш ёки фойдаланиш пайтида оқова сувларнинг шаклланишига олиб келадими?			

3 – илова. Мажбурий кўчиришни текшириш/тоифалаш назорат рўйхати

Суб-қарз олувчининг
исми:
Сублойиҳа номи:
Жойлашуви:

Мажбурий кўчиришнинг эҳтимолий оқибатлари	Ҳа	Йўқ	Билмайман	Изоҳлар
Ерни мажбурий сотиб олиш				
1. Ер сотиб олинадими?				
2. Ер сотиб олиш учун ҳудуд маълумми?				
3. Олинаётган ернинг эгалик ҳолати ва жорий фойдаланиш ҳолати маълумми?				
4. Мавжуд йўл ҳуқуқи доирасида сервитутдан фойдаланиладими?				
5. Ер сотиб олиш натижасида уй-жой ва турар-жой ерлари йўқотиладими?				
6. Ер сотиб олиш натижасида қишлоқ хўжалиги ва бошқа ишлаб чиқариш активлари йўқотиладими?				
7. Ер сотиб олиш натижасида ҳосиллар, дарахтлар ва асосий воситалар йўқотиладими?				
8. Ер сотиб олиш натижасида корхоналар йўқотиладими?				
9. Ер сотиб олиш натижасида даромад манбалари ва турмуш тарзи воситалари йўқотиладими?				
Ердан фойдаланиш ёки қонуний равишда белгиланган боғлар ва қўриқланадиган ҳудудларга кириш учун мажбурий чекловлар				
10. Одамлар табиий ресурслар, коммунал объектлар ва хизматлардан фойдаланиш имкониятини йўқотадими?				
11. Агар ердан фойдаланиш тартиби ўзгартирилса, у ижтимоий-иқтисодий фаолиятга салбий таъсир кўрсатадими?				
12. Коммунал ёки давлат мулкида бўлган ер ва ресурслардан фойдаланиш чекланадими?				
Лойиҳани амалга ошириш натижасида кўчириладиган одамлар сони ҳақида тахминий баҳолашлар борми? [] Йўқ [] Ҳа Агар бўлса, тахминан сони нечта? _____				

Уларнинг бирортаси камбағал, уй хўжалиklarини юритувчиси аёл киши бўлган оила ёки қашшоқлик хавфига мойилми? Йўқ Ҳа

Кўчирилганларнинг бирортаси маҳаллий аҳоли ёки этник озчилик гуруҳларининг вакиллариими? Йўқ Ҳа

Эслатма: агар зарур бўлса, лойиҳа жамоаси лойиҳа ҳақида қўшимча маълумотларни илова қилиши мумкин.

Мажбурий кўчириш тоифалари:	Тайёрланди: (суб-қарз олувчи)
• А - муҳим МК таъсири (200 ёки ундан кўп); Кўчириш талаб қилинади;	ФИШ ва имзо:
• В – кичик МК таъсири; Кўчириш талаб қилинади;	Белгилаш:
• С – таъсир йўқ; талаблар йўқ	Сана:
	Кўриб чиқилди: (МВБ тайинлаган масъул шахс)
	ФИШ ва имзо:
	Белгилаш:
	Сана:

**4 – илова. "В" тоифали сублойхаларни амалга ошириш жараёнида
объектларни текшириш мониторингини олиб бориш масалаларининг тавсия
этилган назорат рўйхати**

Визуал қабул қилиш тартиби

Жой харитасини олинг ёки деталларни кўрсатиш учун эскиз яратинг.

Агар рухсат берилган бўлса, суратга олинг.

Атрофдаги фаолият турларини белгилаш учун жойни иложи борица кўпроқ қисмини, шу жумладан чегараларни айланиб чиқинг. Ҳар қандай ҳид, тутун ёки чанг, кўлмак сув ва ҳоказоларга эътибор беринг.

А. Ташриф буюрилган лойиҳанинг жойлашуви (Корхона, туман, вилоят номи
ҳақида маълумот беринг) _____

В. Дала мониторинги/ташриф санаси _____

1. Жойлашуви

Маҳаллий харитада жойни топинг ёки майдонни белгиланг

2. Жорий фаолият

Қурилиш (белгиланг) _____

Етиштириш (қорамол, паррандачилик, балиқчилик) _____

Ускуналарни қайта ишлаш/ўрнатиш (белгиланг) _____

[Қурилиш/техник хизмат кўрсатиш ишларининг амалга оширилиш жараёнини ўрганг ҳамда экологик ва ижтимоий таъсирлар, ушбу муаммоларни ҳал қилиш учун юмшатиш чоралари (ёки мавжуд объектлар учун тузатиш ишлари режаси) ва амалдаги миллий экологик талабларга, қонунлар, қоидалар ва стандартларга мувофиқлик ҳолатини аниқланг ва қуйидаги жадвални тўлдиринг].

Оқибатларни юмшатиш чоралари	Амалга ошириш жараёни Ҳа / Йўқ	Изоҳлар	Мувофиқлаштирувчи ҳаракатлар (агар зарур бўлса)
Қурилиш майдонидан чиқиндиларни ўз вақтида йўқ қилиш			
Ходимлар томонидан шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланиш			
Оқава сувларни тозалаш иншоотларида тўпланган ва тозаланган оқава сувлар			
.....			

С. Жабрланган шахсларнинг шикоятлари ва кўрилган чоралар (агар мавжуд бўлса)

D. Хулоса ва тавсиялар (жадвалда келтирилган текшириш асосида)

Текширув _____ томонидан амалга оширилди
(номи ва имзо, ҳисобот тузилган сана)